

Naukowcy o szachach

Akademia Szachowa Mat

źródło: <http://akademia-szachowa-mat.pl/naukowcy-o-szachach/> [dostęp: 11.03.2018r.]

Wiele mówi się o tym, że dziecko uczęszczające do szkoły muzycznej rozwija w sobie zmysł słuchu. Jeżeli dziecko chodzi na zajęcia gimnastyczne to rozwija zmysł równowagi, jeżeli chodzi na kurs języka obcego, to rozwija zdolności językowe. A co jeżeli chodzi na szachy? Czy szachy rozwijają w jakikolwiek sposób dziecko? Od wielu lat panuje przekonanie, że szachy rozwijają logiczne myślenie i wyobraźnię przestrzenną. Przetarło się również przekonanie, że dzięki graniu w szachy dzieci lepiej radzą sobie z przedmiotami ścisłymi, takimi jak matematyka, fizyka, chemia. Ludzie, którzy grają w szachy znają edukacyjną wartość królewskiej gry. Przekonania o edukacyjnej wartości szachów bierze się między innymi z badań jakie dokonali naukowcy na klasach szkolnych w szkołach podstawowych.

Pierwszym badaniem, które warto przedstawić jest badanie prof. Roberta Boruch'a z Uniwersytetu Pensylwanii z 2011 roku. Badania zostały dokonane w 33 szkołach podstawowych we Włoszech. Celem badania było sprawdzenie czy granie w szachy poprawia umiejętności matematyczne uczniów. Założenia całego eksperymentu były następujące. Zrobić test matematyczny dzieciom przed wprowadzeniem zajęć szachowych i sprawdzić ich wyniki. Wprowadzić 30 godzinny kurs szachów pod okiem certyfikowanego instruktora szachowego. Następnie po zakończeniu kursu szachowego, ponownie sprawdzić testem umiejętności matematyczne uczniów. Badanie potwierdziło to co wcześniej inni naukowcy odkryli (Berkman 2004; Hong 2007; Buki 2008, Campitelli 2008), dzieci które grały w szachy, poprawiły rezultaty swoich testów o 17,3%, a uczniowie biorący udział w innych wspomagających formach zajęć poprawili się o 4,6%. Uczniowie polepszyli również inne umiejętności:

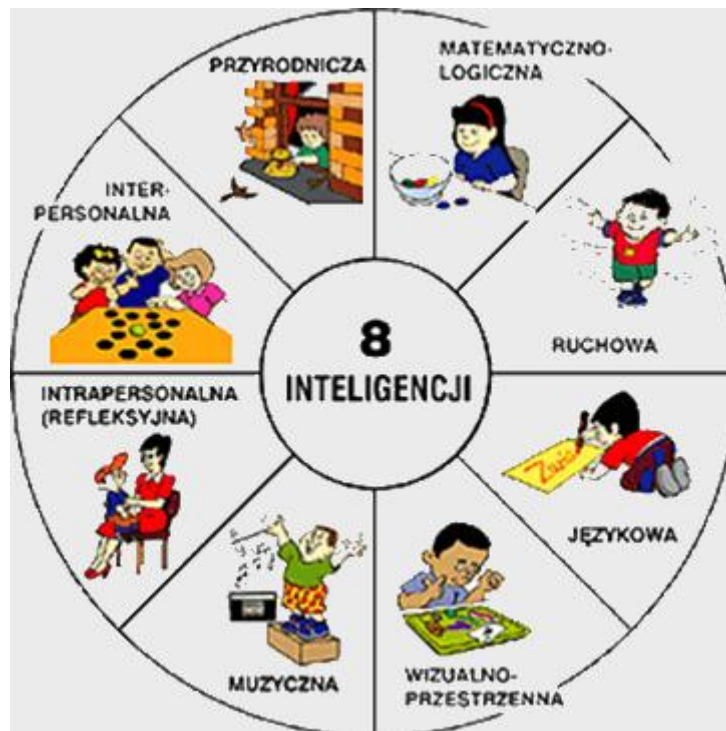
- krytyczne myślenie
- pewność siebie
- przewidywanie konsekwencji swoich działań
- logiczne myślenie
- rozwinięcie pamięci
- łatwiejsze rozwiązywanie problemów
- zwiększenie koncentracji nad danym problemem

Pozytywny wpływ szachów na inteligencję potwierdził psycholog, prof. Howard Gardner, twórca inteligencji wielorakiej. Gardner w swojej pracy „*Multiple Intelligence*”, stwierdził, że szachy wpływają na dwa z ośmiu rodzaju inteligencji: matematyczną i przestrzenną.

Inteligencja matematyczna jest oparta na myśleniu przyczynowo-skutkowym. Dominacja tego typu inteligencji składa człowieka do postrzegania świata poprzez logiczne myślenie, ciągi zdarzeń oraz kreatywne rozwiązywanie problemów. Dzieci z rozwiniętą inteligencją matematyczną, lubią rozwiązywać zagadki, samodzielnie dbają o szczegóły, szybko dostrzegają związki między różnymi zjawiskami oraz łączą je. Dzieci z inteligencją matematyczną to potencjalni inżynierowie, informatycy, prawnicy, księgowi, lekarze, naukowcy.

Inteligencja przestrzenna to typ inteligencji oparty na rozumieniu otoczenia dzięki kształtom i wyobrażeniom pochodzącym z świata zewnętrznego oraz wyobraźni. Dziecko obdarzone tym rodzajem inteligencji cechuje duża wrażliwość na otaczające przedmioty, kolory i wzory. Bardzo lubi układać puzzle, wykonywać różne prace plastyczne. Jest przede wszystkim obserwatorem, często używa wyobraźni, chętnie prezentuje informacje w formie diagramów, schematów lub tabel. Dzieci z inteligencją przestrzenną to potencjalni artyści, architekci, fotografowie, choreografowie, graficy komputerowi.

Ilość przeprowadzonych badań nad szachami w obecnym czasie jest już dość spora. Można odwoływać się do wyników prof. Romano czy prof. Blanco. Nie zmienia to jednak faktu, że generalną konkluzją wszystkich przeprowadzonych badań jest to, że dzieci rozwijają swój potencjał intelektualny, dzięki rozwinięciu umiejętności poznawczych. Dlaczego akurat szachy o wiele bardziej wpływają na zdolności dzieci od innych gier planszowych i aktywności intelektualnych? Szachy jako gra planszowa ma bogaty wachlarz zadań, które stawia dziecku podczas rozgrywanej partii:

- Skupienie – dzieci są uczone korzyści jakie daje koncentracja i uważna obserwacja. Jeżeli dziecko nie przykłada uwagi do tego co dzieje się na szachownicy, może łatwo ponieść karę w postaci straty figury oraz przegrania partii.
- Rozważanie możliwości – dzieci są uczone, żeby nie wykonywać od razu pierwszego posunięcia, które im przychodzi do głowy. Dzieci uczą się wybierać 2-3 posunięcia w danej pozycji, następnie rozważają wady i zalety danego posunięcia i dopiero wykonują posunięcie bierką.
- Przewidywanie do przodu - rozważanie i ocenianie swoich możliwości to jedno, ale drugą ważną sprawą jest przewidywanie jak zareaguje przeciwnik na moje zagranie. Dziecko myśli za siebie i za przeciwnika. Zadaje sobie pytania typu: „Jeżeli zagram, figurą tam, co się może stać? Jak przeciwnik może odpowiedzieć na ten ruch?”.
- Wizualizacja – dzieci przedstawiają w głowie sekwencje posunięć aby zobaczyć jak zmieni się sytuacja na szachownicy czy osiągną dany cel. Do tego procesu używają wyobraźni. Zaawansowani szachiści nie potrzebują szachownicy i bierek do gry w szachy.
- Ocena sytuacji – dzieci uczą się oceny przeprowadzonych przez siebie działań na szachownicy. Bardzo szybko uczą się, że decyzje są lepsze w momencie kiedy są wspierane przez logikę a nie przez impuls i przeczucie.
- Abstrakcyjne myślenie – dzieci są uczone dokonywania analizy i syntezy danej pozycji na szachownicy. Uczą się również stosowania podobnych rozwiązań w podobnych sytuacjach.
- Planowanie – dzieci uczą się wyznaczać cele i układać plany jego osiągnięcia. Są również uczone zmieniania planu gry w zależności od zmiany sytuacji.

Ilość wyzwań jakie są stawiane szachiście podczas partii szachowej jest ogromna. Wysiłek intelektualny dokonywany podczas gry, porównywany jest z wysiłkiem mięśni nóg biegacza podczas treningu czy zawodów.

Z szczegółami poszczególnych badań naukowych, mogą Państwo zapoznać się na stronie w dziale „Warto Czytać”.